

Historijat Arhitektonskog fakulteta u Sarajevu

Tradicija školovanja kadrova iz oblasti graditeljske struke u Sarajevu potiče još iz 1889. godine kada je formirana Srednja tehnička škola u Sarajevu. Ova škola, sa eminentnim kadrovima i kvalitetnim nastavnim programom, iznjedrila je niz uspješnih tehničara, koji su dali veliki doprinos u periodu izgradnje gradova i naselja širom Bosne i Hercegovine u austrougarskom periodu, u periodu obnove zemlje poslije dva Svjetska rata i kasnije. Iskustvo u oblasti graditeljske struke u našoj kulturnoj sredini se, vremenom, akumuliralo, te je logičan slijed događaja bio i osnivanje Arhitektonskog odsjeka Tehničkog fakulteta Univerziteta u Sarajevu. Uspješno osnivanje Tehničkog fakulteta ne bi bilo moguće bez pomoći šire društvene zajednice, te razvijenijih kulturnih centara i ranije osnovanih fakulteta iz Beograda, Zagreba i Ljubljane. U Službenom listu NR BiH od 21.maja 1949. godine objavljeno je osnivanje Tehničkog fakulteta u Sarajevu sa dva odsjeka – Arhitektonski i Građevinski. Formiran je Dekanat fakulteta, te je 22. jula iste godine održana sjednica osnivača fakulteta u sastavu:

Ing. Alojzije Horvat, red. prof, dekan Tehničkog fakulteta iz Ljubljane,
Dr. Rajko Kušević, red. prof. Tehničkog fakulteta iz Zagreba,
Ing. Milenko Jakovljević, vanr. prof. Tehničke Velike Škole iz Beograda.

Na prvoj sjednici Savjeta fakulteta za dekana je izabran ing. Aleksandar Trumić vanr. prof., a za prodekanu ing. Jahiel Finci, vanr. prof. U pripremi prvih nastavnih programa učestvovali su arhitekti iz naše sredine, buduće jezgro nastavnog kadra uz veliku pomoć profesora iz Zagreba i Beograda.

Kao prvi nastavnici bili su izabrani: Jahiel Finci, đak praške škole arhitekture, koji je bio ujedno i prvi prodekan Tehničkog fakulteta, bivši praški studenti Muhamed Kadić 1950., Dušan Smiljanić 1950. i Emanuel Šamanek 1954. godine. Milorad Radonjić je jedno vrijeme studirao u Beču i došao je na fakultet 1952., zatim Juraj Neidhardt kao nekadašnji diplomac bečke Akademije za arhitekturu, 1953. godine, koji je postdiplomska usavršavanja sticao u ateljeima vodećih arhitekata Moderne Petra Behrena u Berlinu i Le Corbusiera u Parizu. Ovi nastavnici svoje stručno obrazovanje sticali su na najpoznatijim visokim školama arhitekture u Evropi, u sredinama u kojima su se ukrštali mnogi pravci i tendencije tradicionalnih i savremenih pokreta u razvoju arhitekture i umjetnosti. Obrazovanje i kulturne uticaje tih sredina donijeli su sa sobom, obogaćivali ih kasnijim razvojem u Bosni i Hercegovini, te sigurno uticali na strukturu i sadržaj prvih nastavnih planova i programa i način izvođenja nastave na Tehničkom fakultetu. Veći dio nastavnika, postepeno biranih kasnije, studirao je u Zagrebu i Beogradu, te su i iskustva tih fakulteta koristili u formiraju početnog nastavnog programna za svoje predmete. Jovan Korka, koji se obrazovao u Zagrebu, u Beogradu radio na Akademiji za primjenjenu umjetnost, bio je izabran za nastavnika na predmetu Projektovanje javnih zgrada 1952. godine. Miloš Somborski je takođe obrazovan u Zagrebu, nastavio raditi u Beogradu kao istaknuti urbanista, a u Sarajevo dolazi 1952. godine i počinje raditi kao nastavnik na Tehničkom fakultetu na predmetu urbanizam. Za stalne profesore birani su i prof. Mladen Vukić, a discipline iz oblasti konstrukcija, ispitivanja materijala i sl. preuzeli su profesori sa građevinskog odsjeka akademik Julije Hahamović, prof. dr. Dušan Kršmanović, prof. Đorđe Solovjev, prof. Ismet Aganović, prof. dr. Šteković.

Osim njih, bilo je gostujućih nastavnika sa beogradskog i zagrebačkog univerziteta – Juraj Dencler na predmetu Istorija arhitekture - stari vijek, Patar Anagnosti na Nacrnoj geometriji i perspektivi, Đurđe Bošković na Istoriji umjetnosti, Branko Maksimović na Urbanizmu i drugi. Ne samo da su uspostavili metodološke osnove nastave za predmete koje su predavali i gradili temelje institucije Fakulteta, nego su se pod njihovim uticajima razvijali asistenti koji su kasnije postali nastavni kadar fakulteta. Među njima Aleksandar Lukić (Nacrna geometrija i perspektiva) i Husref Redžić (Istorija arhitekture – stari vijek) postali su stalni kadar Fakulteta, te dali svoj doprinos pionirskom poslu razvoja arhitektonske struke u svojoj sredini. Osim njih, u prvoj generaciji asistenata izabrani su domaći stručnjaci školovani na beogradskom i zagrebačkom fakultetu Esad Kapetanović, Džemal Čelić, Greta Ferušić, Ivan Taubman, Svetozar Bogunović i drugi. Prvi nastavni plan donešen je 30. maja 1951. godine po kome je studij trajao devet semestara sa diplomskim ispitom nakonapsolviranja, a 1958. godine Narodna skupština BiH u skladu sa Zakonom o Univerzitetu, usvojila je Statut Tehničkog fakulteta.

Uprava Tehničkog fakulteta:

- 1949/50. Prvi dekan ing. Aleksadar Trumić, van. prof.; prvi prodekan ing. Jahiel Finci, vanredni profesor
- 1950/51. Dekan ing. Aleksandar Trumić, vanredni profesor; prodekan Jahiel Finci, van. prof.
- 1951/52. Dekan ing. Dušan Lazić, vanredni profesor; prodekan ing. Srećko Čulić, docent
- 1953/54. Dekan ing. Dušan Lazić, vanredni profesor; prodekan ing. Srećko Čulić, docent
- 1953/54. Dekan ing. Dušan Smiljanić, vanredni profesor; prodekan ing. Milenko Šteković, doc.
- 1954/55. Dekan dr. Julije Hahamović, van. prof.; prodekan ing. Milorad Radonjić, van. prof.
- 1955/56. Dekan ing. Jahiel Finci, van. prof.; prodekan dr. Julije Hahamović, van. prof.
- 1956/57. Dekan ing. Muhamed Kadić, van. prof.; prodekan ing. Jahiel Finci, van. prof.
- 1957/58. Dekan dr. Dušan Krsmanović, red. prof.; prodekan ing. Muhamed Kadić, van. prof.
- 1958/59. Dekan dr. Dušan Krsmanović, red. prof.; prodekan ing. Milorad Radonjić, van. prof.
- 1959/60. Dekan ing. Nikola Lalić, van. prof.; prodekan ing. Emil Janeček, van. prof.
- 1960/61. Dekan Kazimir Boras, red. Prof.; prodekan ing. Nikola Lalić, van. prof.

U cilju saradnje sa privredom i razvoja naučno-istraživačkog rada, okviru Tehničkog fakulteta i arhitektonskog odsjeka, osnivaju se institucije za naučno-istraživački i eksperimentalni rad, te Zavod za ispitivanje materijala i konstrukcija (od 1951.), Zavod za geologiju i Zavod za mehaniku tla i fundiranje (od 1954.) i Zavod za hidrotehniku i laboratorij za eksperimentalnu statiku (od 1957.).

Period 1959. do 1969.

Godine 1958. se otvara Mašinski, a 1960. Elektrotehnički odsjek Tehničkog fakulteta. Republičkim zakonom o Visokom školstvu 1961. godine Tehnički fakultet je podijeljen na četiri nova fakulteta – Arhitektonsko-urbanistički, Građevinski, Mašinski i Elektrotehnički fakultet (Službeni list br. 29/61). Ekspanziju fakulteta tehničkog smjerainicirala je potreba poslijeratnog razvoja sirovinskih i prerađivačkih grana industrije. U periodu od polovine 50-tih do polovine 70-tih godina XX vijeka, razvoj visokog obrazovanja postaje uravnotežen, a Opšti zakon o univerzitetima, kao prvi iz oblasti visokog obrazovanja, utvrdio je opšta načela, okvire i načine osnivanja visokoškolskih organizacija i uveo društveno upravljanje univerzitetom. Zakon o visokom školstvu i zakone o osnivanju pojedinih visokoškolskih organizacija, donijela je Skupština Bosne i Hercegovine, čime je počela samoupravna organizacija fakulteta.

Jezgru nastavnog procesa novoosnovanog Arhitektonsko-urbanističkog fakulteta, kao samostalne visokoškolske organizacije, činio je prethodno izabrani i spomenuti nastavnički kadar školovan u Pragu, Pešti, Beču, Berlinu, Zagrebu i Beogradu, uz pomoć istaknutih profesora iz Ljubljane, Zagreba i Beograda, ali i pristigao mladi kadar sa sarajevskog fakulteta. Počeli su se osnivati zavodi, projektne firme, građevinska preduzeća i sl. što je opravdalo postojanje adekvatne obrazovne ustanove. Prvi dekan Arhitektonsko-urbanističkog fakulteta bio je prof. Jovan Korka, redovni profesor, a prodekan prof. Esad Kapetanović. Nastava se izvodila po stepenima i smjerovima. Prvi stepen je obrazovao buduće pogonske inžinjere arhitekture konstruktivnog i urbanističkog smjera, u trajanju od četiri semestra. Nastava II stepena podrazumjevala je buduće tehničke stručnjake visoke spreme iz oblasti arhitekture – arhitektonskog, konstruktivnog i urbanističkog smjera. Za razliku od konstruktivnog i urbanističkog smjera koji su imali I i II stepen, arhitektonski smjer je bio jedinstven studij u trajanju od osam semestara. Treći stepen studija je pripremao kadrove arhitektonske struke sa akademskim stepenom magistra tehničkih nauka. Na području Koševa izgrađena je nova, savremena zgrada Arhitektonsko-urbanističkog fakulteta u kojoj počinje nastava šk. god. 1961/62.

U šk. god. 1961/62. osniva se Zavod za eksperimentalno građenje fakulteta, čiji je prvi direktor bio prof. Avdo Kadić. Odlukom savjeta Arhitektonsko-urbanističkog fakulteta 6.jula 1962. godine, Zavod prerasta u današnju naučnu ustanovu – "Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje" Arhitektonskog fakulteta u Sarajevu, koji nije bio direktno uključen u nastavni proces, ali su na njemu realizirani brojni naučni radovi, studije i projekti u kojima je učestvovao nastavni kadar fakulteta. Kroz ovaj vid saradnje realiziran je značajan opus objekata različitih namjena, od kojih su mnogi dobili najviša društvena i stručna priznanja u zemlji i inostranstvu. Osim toga izrađen je veliki broj naučno-istraživačkih projekata i studija iz oblasti arhitekture i urbanizma, prostornog planiranja, istorijskog naslijeđa, zaštite okoliša, dat je veliki broj naučnih mišljenja, ekspertiza, revizija itd. Za prvog direktora izabran je prof. Dušan Smiljanić. Vremenom, Institut prerasta u samostalnu radnu organizaciju, a 1978. godine ulazi u sastav Univerziteta. U izradi Prostornog plana Republike, odnosno regionalnog plana dugoročnog razvoja u SR BiH, učestvovali su nastavnici sa urbanističke katedre Fakulteta i saradnici Instituta. Svoje pisane radove, udžbenike i studije, nastavnici su imali priliku objavljivati u periodici Instituta pod nazivom „Radovi“.

Prateći aktuelne potrebe društva i tokove arhitektonsko-urbanističke teorije i prakse, Arhitektonski fakultet je prolazio kroz različite faze koncipiranja karaktera i režima studija. Negativne posljedice nastavnog plana sa tri smjera i dva stepena, izbjegnute su u šk. godini 1962/63. ukidanjem prvog stepena studija, a usmjerenjem u tri pravca – arhitektonski, urbanistički, konstruktivistički. Za nastavu su bile zadužene katedre kao organizacione jedinice:

1. Katedra za prostorno i likovno prikazivanje,
2. Katedra za arhitektonske konstrukcije, instalacije i izvođenje zgrada,
3. Katedra za arhitektonsko projektovanje,
4. Katedra za građevinsku mehaniku i konstruktivne sisteme,
5. Katedra za istoriju arhitekture i umjetnosti,
6. Katedra za urbanizam.

Dekani i prodekanii Arhitektonsko-urbanističkog fakulteta 1959-69

- 1961/63. Dekan ing. Jovan Korka, red. prof.; prodekan Esad Kapetanović, dipl.ing. arh. van. prof.
- 1963/65. dekan Milorad Radonić, dipl. ing. arh., red. prof.; prodekan Aleksandar Lukić, dipl. ing. arh., van. prof.
- 1965/67. Dekan Miloš Somborski, dipl. ing. arh., red. prof.; prodekan Aleksandar Lukić, dipl. ing. arh., van. prof.
- 1967/68. Dekan Emanuel Šamanek, dipl. ing. arh.; prodekan Svetozar Bogunović, dipl. ing. arh., docent.

Pored brojnih dostignuća u arhitektonskom stvaralaštvu u toku dvadeset godina poslije Drugog svjetskog rata, pisana riječ u ovoj oblasti je zaostajala. Sarajevski urbanisti i arhitekti publikovali su svoje pisane priloge u časopisu Arhitektura i urbanizam u izdanju Saveza arhitekata Jugoslavije i Urbanističkog saveza Jugoslavije, te u mjesечniku Saveza arhitekata Hrvatske Čovjek i prostor. U nastojanju da se ispunji praznina u publikovanju bosanskohercegovačkog arh-urb časopisa, Društvo arhitekata Bosne i Hercegovine pokrenulo je izdavanje prvog časopisa za arhitekturu u našoj republici Časopis društva arhitekata Sarajeva ARH. Od 1963. do 1969. godine, na potpuno volonterskoj osnovi, uz finansijsku pomoć projektantskih organizacija, štampano je dvanaest brojeva koji su zastupali progresivnu arhitektonsku misao, te bili objektivni regulator pojava i ostvarenja bosansko-hercegovačkih arhitekata. Publikovana je skraćena verzija Urbanističkog plana Sarajeva, Generalni urbanistički plan Zenice, te pregled svih konkursnih rezultata BH arhitekata od 1945. do 1965. godine i druga ostvarenja. Nakon zastoja, 1972 i 1973. godine štampana su još dva tematska broja, ali ponovo dolazi do prekida u njegovom publikovanju. Kasnije se ponovo aktivira ARH – časopis za arhitekturu, urbanizam i oblikovanje u izdanju Društva arhitekata Sarajevo i Saveza arhitekata Bosne i Hercegovine, čiji je posljednji broj realiziran u februaru 1992. godine sa raznovrsnim i kvalitetnim prilozima.

Period od 1969. do 1979. godine

U okviru konkursne aktivnosti, bosansko-hercegovački arhitekti, među kojima i značajan broj fakultetskog kadra, postiže uspjehe osvajanjem nagrada. Više „Borbinih“ nagrada (Savezna nagrada za arhitekturu, dodjeljivao je ugledni jugoslavenski dnevni list Borba) dodjeljeno je nastavnicima Fakulteta i bivšim studentima, niz 6-aprilskih nagrada, nagrade ZAVNOBiH-a, 27-julskih nagrada, više međunarodnih nagrada, te nagrade Fondacije „Aga Kan“.

Gradska galerija Collegium Artisticum osnovana je 1975. godine, kao galerija tri umjetnička udruženja Bosne i Hercegovine: Udruženja likovnih umjetnika (ULUBiH), Udruženja likovnih umjetnika primijenjenih umjetnosti i dizajnera (ULUPUBiH) i Asocijacije arhitekata (AABiH), preuzimajući naziv i ideale progresivne umjetničke grupacije "Collegium artisticum" s kraja četvrte decenije. Od tada do danas razvija bogati program izložbi i drugih kulturnih manifestacija u kojima je aktivno učešće imao veliki broj urbanista, arhitekata, dizajnera obrazovanih na Arhitektonskom fakultetu. Arhitekti Bosne i Hercegovine 1973. godine prvi put učestvuju svojim ostvarenjima i idejama na tradicionalnom Sarajevskom salonu likovnih umjetnosti, drugi put na likovnoj manifestaciji Collegium artisticum '75., od kada to postaje stalna praksa.

Naučno-nastavni proces fakulteta, bio je koncipiran tako da je školovao arhitekte opštег profila do 1976/77. akademske godine, kada zaživljava novi nastavni plan sa tri odsjeka: arhitektonsko-projektantski, arhitektonsko-inženjerski i arhitektonsko urbanistički, te od 1981. ima naziv Arhitektonski fakultet.

Kroz obrazovni proces i praksu, pored ostalih nastavnih aktivnosti i sadržaja, afirmiše se i značaj zaštite čovjekove sredine i kulturne baštine. Primjerenu naučnu i stručnu valorizaciju kulturne i graditeljske baštine kroz istoriju, ostvaruje Katedra za razvoj arhitekture od svog postojanja do danas (profesori Husref Redžić, Džemal Čelić, Radivoj Jadić, Madida Bećirbegović, Nedžad Kurto, Vjekoslava Sanković i dr.), te svojim učešćem u zahvatima rekonstrukcije i revitalizacije značajnih arhitektonsko-urbanističkih cjelina, pojedinačnih spomenika kulture i njihovo uklapanje u savremene tokove života, pokazuju moderan pristup i savremene trendove u tom veoma zahtjevnom polju arhitektonskog djelovanja.

Dekani i prodekanii Arhitektonsko-urbanističkog fakulteta 1969-79

- 1968/70. Dekan Husref Redžić, dipl. ing. arh., red. prof.; prodekan Svetozar Bogunović, dipl. ing. arh., docent.
- 1970/72. Dekan Ivan Taubman, dipl.ing. arh., red. Prof.; prodekan Greta Ferušić, dipl. ing. arh., docent.
- 1972/73. Dekan Bogdan Božović, dipl.ing. arh., doc.; prodekan Branko Bulić, dipl. ing. arh., doc.
- 1973/74. Dekan Greta Ferušić, dipl. ing. arh., van. prof.; prodekani: Bogdan Božović, dipl. ing. grad. doc. i Emir Hadžimusić, dipl. ing. grad., doc.
- 1974/76. Dekan Aleksandar Lukić, dipl. ing. arh, red. prof.; prodekani: Đorđe Mesarović, dipl.ing. arh., doc; Ismet Tahirović, dipl. ing. arh., doc.
- 1976/78. Dekan Džemal Čelić, dipl. ing. arh., doc.; prodekani: Madžida bećirbegović, dipl. ing. arh. doc. i Slavko Burazor, dipl. ing. arh., doc.
- 1978/79. Dekan Džemal Čelić, dipl. ing. arh., red. prof.; prodekani: Madžida Bećirbegović, dipl. ing. arh., doc. i Slavko Burazor, dipl. ing. grad., doc.
- 1979/80. Dekan Džemal Čelić, dipl. ing. arh., red. prof.; prodekani: Srđan Matijević, dipl. ing. arh., doc. i Šefkija Dreca, dipl. ing. arh., doc.

Period 1979. do 1992. godine

XIV zimske olimpijske igre 1984. godine u Sarajevu postavile su arhitekte i dizajnere pred najveći ispit profesionalne i ljudske savjesti. Veliki doprinos u uspješnom projektovanju i realizaciji čitavog niza olimpijskih objekata za potrebe ZOI 84. dali su nastavnici, saradnici i bivši studenti fakulteta i pokazali visok nivo naučnog i stručnog potencijala u savremenom arhitektonskom izrazu zahtjevnih objekata kao što su olimpijski. Umjetnici, članovi ULUPUBIH-a dali su svoj nadahnuti doprinos u likovnom osmišljavanju ovog događaja. Na izgradnji Olimpijskih objekata, istaknuti arhitekti i konstrukteri dali su svoj trajni kreativni pečat Olimpijskom Sarajevu i njego voj budućnosti. Izgrađeno je nekoliko kapitalnih objekata za grad Sarajevo. Svojim prostorno oblikovnim vrijednostima može se izdvojiti dvorana Zetra (1982.) po konkurskoj ideji Lidumila Alikalfića i Dušana Đape, hotel Igman na Igmanu po koncepciji Hasana Čemalovića i Nikole Neškovića, hotel Vučko na Jahorini po ideji Zlatka Ugljena i drugi. Izgrađena je bob staza na Trebeviću po projektu Živojina Vekića i Nebojoša Krošnjara (1982.), Olimpijsko selo na Mojmilu Nikole Neškovića, Press centar u podnožju Bjelašnice Ivana Štrausa, Turističko-ugostiteljski ansambl u Stojčevcu (1984.) po ideji Zlatka Ugljena i drugi objekti. Bio je to veliki, nezaboravan i do kraja uspješno realiziran događaj u istoriji Sarajeva i Bosne i Hercegovine.

Dekani i prodekanii Arhitektonskog fakulteta 1979-92

- 1980/81. Dekan Džemal Čelić, dipl. ing. arh., red. prof.; prodekanii: Srđan Matijević, dipl. ing. arh., doc. i Šefkija Dreca, dipl. ing. arh., doc.
- 1981/83. Dekan Živorad Janković dipl. ing. arh., red. prof., prodekanii: Šefkija Dreca, dipl. ing. arh., red. prof. i Vlasta-Jelena Žuljija, dipl. ing. arh., van. prof.
- 1983/85. Dekan Bogdan Božović, dipl. ing. arh., red. prof.; prodekanii: Jelica Kapetanović, dipl. akad. arh., doc. i Halid Hrmjić dipl. ing. građ., doc.
- 1985/87. Dekan mr. Ante Raić dipl. ing. arh., doc.; prodekanii: dr. Mehmed Hrasnica, dipl. ing. arh., van. prof. i Branko Krpan, dipl. ing. građ., doc.
- 1987/89. Dekan dr. Mehmed Hrasnica, dipl. ing. arh., van. prof.; prodekanii: Šefkija Dreca, dipl. ing. arh., doc. i Đorđe Mesarović, dipl. ing. arh., van. prof.
- 1989/91. Dekan dr. Mehmed Hrasnica, dipl. ing. arh., van. prof.; prodekanii: Šefkija Dreca, dipl. ing. arh., van. prof. i Đorđe Mesarović dipl. ing. arh., van. prof.
- 1991/93. Dekan dr. Mehmed Hrasnica, dipl. ing. arh., van. prof.; prodekanii: dr. Šefkija Dreca, dipl. ing. arh., van. prof. i Vjekoslava Sanković, dipl. ing. arh. (do 1992).

Sa ponosom se može istaći činjenica da je sedam arhitekata članova Akademije nauka učestvovalo u radu Arhitektonskog fakulteta u Sarajevu. Retrospektivna izložba pod nazivom Arhitekti akademici Bosne i Hercegovine održana je 1996.godine:

- Prof Jahiel Finci (1911-1977.), dopisni član od 1967. a redovni član od 1969. godine,
- Prof. Muhamed Kadić (1906-1983.), dopisni član od 1973., redovni od 1975.
- Prof. Husref Redžić (1919-1984.), dopisni član od 1975. redovni član od 1981.
- Prof.Juraj Neidhardt (1901-1979), počasni član Kraljevskog instituta britanskih arhitekata (RIBA) u Londonu od 1953. godine, dopisni član Jugosaovenske akademije znanosti i umjetnosti u Zagrebu od 1963. i redovni član ANU BiH od 1978.
- Ivan Štraus (1928 -), dopisni član od 1984., redovni član od 1995.
- Prof. Živorad Janković (1924-1990.), dopisni član od 1987.
- Emeritus Zlatko Ugljen (1929 -), dopisni član od 1990. redovni član ANUBiH od 2002 godine, dopisni član Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti od 2006. godine i dopisni član Slovenske akademije znanosti i umetnosti od 2007. godine.

Do 1992. godine, na fakultet je upisano oko 6.000 studenata, sa oko 33% studenata sa prostora bivše Jugoslavije i inostranstva (većim dijelom iz tzv. Nesvrstanih zemalja), bilo je 66 nastavnika i asistenata, od toga – 9 redovnih profesora, 24 vanredna, 7 docenata i 25 asistenata. Najviši naučni stepen – doktorat nauka imala su 32 nastavnika i saradnika, stepen magistra 7 i stepen specijaliste 11.

Ratni period 1992/95. godine

Krajem marta 1992. godine, uoči agresije na Republiku Bosnu i Hercegovinu, na Arhitektonskom fakultetu bile su zaposlene 102. osobe i to nastavnog osoblja 64, sekretarijata, administrativnih službi tehničkih službi 38. U maju 1992. zgrada Fakulteta je izuzeta za potrebe Oružanih snaga Republike Bosne i Hercegovine. Institut za materijale i konstrukcije Građevinskog fakulteta ustupio je nekoliko prostorija za nastavne aktivnosti, uprkos ratnim dejstvima. Nakon mjesec dana, fakultet se premjestio u prostore Medicinskog fakulteta u Sarajevu gdje je bilo na raspolaganju nekoliko prostorija za nastavu, sekretske poslove i okupljanje nastavnika. U aprilu 1994. godine, Odlukom Okruga Sarajeva matična zgrada fakulteta bila je ponovo na raspolaganju. Zgrada nije pružala ni minimum uslova za normalan rad. Radnu obavezu imalo je 9 redovnih profesora, 18 vanrednih, 5 docenata, asistenata 10, sekretariat 6 i tehnička služba 5. Za pojedino osoblje fakulteta donešena je odluka o prestanku radnog odnosa zbog neispunjavanja obaveza, te su angažovani nastavnici u honorarnom statusu (4). Određen broj osoblja je penzionisan, a deset ih je napustilo Sarajevo. Uslijed ratnih dejstava poginula je Amra Hamidović.

Tokom 1992-95. godine, fakultet je pretrpio velike štete izražene, kako u fizičkom razaranju zgrade od ratnih dejstava, uništenju fakultetske opreme i učila, literature, radnih materijala nastavnika i saradnika, tako i u teškoj životnoj situaciji u kojoj su se našli i studenti i nastavni kadar. I pored svih teškoća fakultet nije prestajao sa radom, jer je, za razliku mnogih drugih fakulteta, nastavni kadar, osim manjih izuzetaka, ostao u gradu u ne-promijjenjenom multinacionalnom i multikonfesionalnom sastavu, te izuzetnim zalaganjem, radom i entuzijazmom uspio održati kontinuitet rada fakulteta pod teškim uslovima i na raznim mjestima. U periodu potpune opsade i izolacije grada brojnim studentima je fakultet i nastavni proces bio nedostupan.

Iako u krajnje nepovoljnim uslovima, Nastavno-naučno vijeće donosi Odluku o početku nastave u šk. god. 1993/94., koja se odvijala na raznim lokalitetima. U sve četiri godine studija upisano je ukupno 163 studenata – u I godinu studija 90, u II godinu 26, u III 20 i IV godinu 27. studenata. To je prva generacija studenata koja je počela studirati po novom Nastavnom planu i programu edukacije arhitekata opštег profila. Zahvaljujući finansijskoj pomoći Ministarstva za obrazovanje, nauku i kulturu, ospozobljen je minimum prostora za odvijanje nastavnih i drugih aktivnosti.

Nova šk. god. 1994/95. počela je u matičnoj zgradi Fakulteta. Upisano je 188 redovnih studenata, od kojih na I godinu 94, na II 55, na III 23 i na IV godinu studija 6 i IX semestar 10. Nažalost, zgrada fakulteta bila je ponovo na meti neprijatelja od maja do septembra 1995. godine, te je ponovo došlo do iseljavanja nastavnog osoblja i studenata na druge, sigurnije lokacije i nadoknade nastavnog procesa u vidu individualnog rada i konsultacija. I pored teških uslova rada, iste godine diplomiralo je 20 studenata.

Dekani i prodekanii Arhitektonskog fakulteta 1992-95

- 1993/95. Dekan dr. Mehmed Hrasnica, dipl. ing. arh., red. prof.; prodekan mr. Hajrudin Zagora, dipl. ing. arh. doc.

U ratnom periodu, nastavnici i saradnici fakulteta, pored nastavno-naučnih obaveza, dali su značajan doprinos učešćem u radu vladinih i općinskih komisija, te drugih stručnih timova na izradi projekata iz oblasti arhitekture i urbanizma, kao i učešćem na brojnim naučnim i stručnim skupovima.

Institut za arhitekturu, urbanizam i prostorno planiranje Sarajevo, u periodu 1992-1995. godine izradio je brojne projekte preventivne zaštite za privredne objekte u Sarajevu, zatim programe obnove značajnih privrednih objekata, te naučno istraživački projekt Prostorna organizacija BiH.

Kraj opsade Sarajeva i početak nove šk. godine 1995/96 predstavlja ujedno i stvaranje trajnijih uslova za revitalizaciju Fakulteta i normalniji rad. Školske godine 1995/96 upisano je 210 studenata, od čega na I godinu 107, na II 40, na III 42, na IV 21 student.

Period od 1996. do 2014. godine

U periodu poslijeratne obnove, sagledavajući okolnosti, potrebe i mogućnosti države, pristupa se izradi nastavnog plana i programa studija za sticanje zvanja diplomiranog inženjera arhitekture opšteg profila. Uz finansijsku pomoć nadležnih institucija i napor zaposlenih, saniran je dio prostorija fakulteta 1994/95. godine djelimično, a sljedećih godina suksesivno i čitava zgrada fakulteta. Svim svojim potencijalima fakultet daje doprinos prevazilaženju negativnih posljedica rata, trasirajući puteve za savremene svjetske edukativne trendove putem intenzivne saradnje sa drugim arhitektonskim fakultetima u svijetu, putem učešća u zajedničkim projektima i nastavnom procesu, razmjenom studenata i nastavnog kadra i sl.

Od 2003 godine nastava na Arhitektonskom fakultetu odvija se u skladu s Bolonjskim principima u dva ciklusa studija (3+2). Od 2009. godine uveden je i treći ciklus studija - doktorski studij.

Od 2013. godine Arhitektonski fakultet usvajanjem Statuta Univerziteta u Sarajevu postaje organizaciona jedinica jedinstvenog Univerziteta u Sarajevu.

Dekani i prodekanii Arhitektonskog fakulteta 1995-2014

- 1995/96. Dekan Mehmed Hrasnica dipl. ing. arh., red. prof.; prodekanii: mr. Hajrudin Zagora, dipl. ing. arh., doc. i mr. Vera Alikalfić, dipl. ing. arh., doc.
- 1996/98. Dekan dr. Nedžad Kurto, dipl. ing. arh., red. prof.; prodekanii: dr. Rajka Mandić, dipl. ing. arh., doc. i Franjo Ritiš, dipl. ing. arh., doc.
- 1998/2000. Dekan dr. Nedžad Kurto, dipl. ing. arh., red. prof.; prodekan: dr. Rajka Mandić, dipl. ing. arh., doc.
- 2000/2001. Dekan dr. Nedžad Kurto, dipl. ing. arh., red. prof.; prodekan dr. Rajka Mandić, doc. i Franjo Ritiš, dipl. ing. arh., doc.
- 2001/03. Dekan dr. Muhamed Hamidović, dipl. ing. arh., prof.; prodekan mr. Vera Alikalfić, doc;
- 2003/05. Dekan dr. Muhamed Hamidović, dipl. ing. arh., prof.; prodekan dr. Rajka Mandić, dipl. ing. arh., prof.
- 2005/07. Dekan dr. Ahmet Hadrović, dipl. ing. arh., prof.; prodekan dr. Emir Fejzić, dipl. ing. arh., prof.;
- 2007/11. Dekan dr. Ahmet Hadrović, dipl. ing. arh., prof.; prodekan dr. Rada Čahtarević, dipl. ing. arh. doc.; prodekan dr. Dženana Bijedić, dipl. ing. arh., doc. (od 2008.)
- 2011/ - Dekan dr. Rada Čahtarević, dipl. ing. arh. v. prof., prodekan dr. Dženana Bijedić, dipl. ing. arh. doc., prodekan Neman Rustempašić, dipl. ing. arh., doc. , dr. Erdin Salihović, dipl. ing. arh. v. prof. (od 2013.)

Napomena: Tekst Historijata Arhitektonskog fakulteta rađen je na osnovu šireg elaborata autora dr. Tanje Neidhardt, dipl. ing. arh.